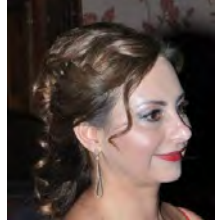

Dilek Erenoğlu Ataizi

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

KAŞKAY TÜRKÇESİ SÖZ VARLIĞINDA ADLARI NOUNS IN QASHQAI TURKISH VOCABULARY

Abstract

Societies prove and strengthen their entities with the languages that their cultures shape. A vocabulary of a language is the sign of how much speakers are tied to their national identity. Turkish people, who have been virtually settled to the world's vast geographies, have used their language since its arousal, and for decades, with the motivation of protecting and maintaining their own identities, and have protected their basic vocabulary. Even if they are a bilingual Turkish community, Qashqai Turks, who live in Shiraz within the borders of Iran, have protected their Turkish vocabulary greatly. In this article, the usage of words in Qashqai Turks' vocabulary was researched based on a field research.

Key words

Qashqai Turks, Qashkai Turkish, Turkish Language, vocabulary, nouns

Özet

Toplumlar, kültürlerinin şekillendirdiği dilleri ile varlıklarını kanıtlar ve sağlamlaştırırlar. Bir dilin söz varlığı, konuşurlarının millî kimliğine ne oranda bağlı olduğunun göstergesidir. Ortaya çıktığından beri, asırlardır, neredeyse dünyanın bütün coğrafyalarına yerleşmiş olan Türkler kendi kimliklerini korumak ve sürdürmek güdüsüyle dillerini kullanmaya devam etmişler, temel söz varlıklarını korumuşlardır. İran sınırları içinde Şiraz ve çevresinde yaşayan Kaşkay Türkleri de iki dilli bir Türk topluluğu olmasına rağmen büyük oranda Türkçe söz varlığını korumuşlardır. Bu çalışmada, Kaşkay Türklerinin söz varlığında adların kullanımı, saha araştırmasına dayalı olarak araştırılmıştır. Kelime listesi üzerinden Kaşkay Türkçesi söz varlığındaki adların hangi oranda korunduğu konusuna dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler

Kaşkay Türkleri, Kaşkay Türkçesi, Türkçe, söz varlığı, adlar

Düğün. Siyah Darengun Bölgesi, Kaleçubi Köyü-Şiraz-2008

Saymaca dil dünyası içinde adların varlığı, etkileşimde bulunduğumuz varlıklar yoluyla iletişim içinde olduğumuz anlamına gelir. Dillerin söz varlığı içinde diğer sözcük türlerinden daha geniş bir yere sahip olan adlar ait oldukları dilin tarih, kültür, coğrafya, din vb. hakkındaki bilgilerini de sunarlar.

Medeniyet, dili şekillendiren bir kültür sınırıdır. Bir toplumun kendi kültür dairesinde yarattığı, yapıp ettiği ne varsa dilindeki kelimelere yansır. Dile gelen her şey toplumun yürüdüğü yoldur, toplumun söz varlığıdır.

Yüzyıllardır dünyanın her yönüne akıl almaz bir şekilde yürüyen Türkler, çeşitli coğrafyalarda yerleşmişler ve eski göç dönemlerinden getirdikleri sosyal sistemleri yürürlükte tutmuşlardır. Bununla birlikte eskiden getirdikleri söz varlıklarını, yakınında ya da içinde buldukları dillere rağmen mümkün olduğunca korumuşlardır. Türk lehçelerinin söz varlıkları, birbirinden uzak coğrafyalarda yaşayan Türklerin zamandaki yankıları olmuştur. İlk yazılı kaynaklarımızdan bugüne her coğrafyada ayrı ayrı şekillenen Türk lehçeleri kendi tarih ve kültür kodlarını, kullandığı adlar yoluyla ortaya koymaktadır.

Kaşkay Türkçesi, İran sınırları içinde yaşayan yarı göçebe Kaşkay Türklerinin dilidir. Bir Oğuz boyu olan Kaşkay Türkleri, XIII. asırda gelip yerleştiği İran ülke sınırları içinde güney ve merkez eyaletlerinde yerleşiklerdir. Osman Karatay, Kaşkay Türklerinin yaşadıkları toprakları, Türklerin ata yurdu olarak

belirtmektedir: Kaşkay Türklerinin coğrafyası, Türklerin ata yurdu Güney Azerbaycan tabir edilen coğrafyadır (Karatay 2012: 20).

Yas - Şiraz -2008

Kaşkay Türklerinin yaşadıkları bölge, Kaşkayistan ve Vilayet-i Kaşkayi adları ile anılmaktadır. Bu bölge şu vilayetleri kapsamaktadır: Şiraz, Firuzabad, İsfahan, Lar, Mervdeşt, Abade, Şehrreza, Sepidan, Buşehr, Gir, Kazirin (Blaga 1997: 16). Bununla birlikte Kaşkay Türkleri bugün İran'da yedi eyalette de yayılmışlardır. Yaylaları, güneyden Basra Körfezi, doğudan Lar ve Cehrom şehirleri, batıdan Behbahan şehri ve Kohgiluyeh eyaleti içleri ve kuzeyden Cehrom, Firuzabad, Kazerun şehirlerini ve etrafını kapsamaktadır. Kışlakları ise Fars eyaletinin kuzey kısmıdır. İran sınırları içinde yaşayan Kaşkay Türklerinin nüfusu her ne kadar daha az gösterilse de beş milyon civarındadır.

Oğuz Türkçesi grubuna mensup Kaşkay Türkçesi söz varlığı bakımından resmi dili Farsça olan bir halkın arkaik sözlere içeren ana dili olması bakımından dikkat çekicidir. Özellikle diller arasındaki geçiş en kolay olan adlar bakımından değerlendirildiğinde, Farsça, Arapça ve diğer dillerle etkileşimleri bakımından karakteristik özellikler sergilemektedir.

Bu çalışmada Kaşkay Türkçesi söz varlığındaki adlar, kökenleri bakımından değerlendirilecektir. İnceleme, 2007-2009 yılları arasında İran'da Şiraz ve çevresindeki yayla ve kışlaklarda derlenmiş olan yaklaşık 18.000 kelimelik bir sözlü metne dayanılarak yapılmıştır. Adlar kökenleri altında, metinlerindeki anlamları ile liste şeklinde düzenlenmiştir. Düzenlemede Türkçe, Farsça, Arapça, Fransızca, İtalyanca, İngilizce, Moğolca kökenli kelimeler sırasıyla verilmiştir. Bununla birlikte Türkçe-Farsça, Farsça-Türkçe, Türkçe-Arapça, Arapça-Türkçe, Farsça-Arapça, Arapça-Farsça, Farsça-Fransızca,

Fransızca-Farsça, Moğolca-Farsça, Türkçe-Farsça-Türkçe, Türkçe-Arapça-Türkçe, Farsça-Arapça-Türkçe, Arapça-Farsça-Türkçe birleşik ad yapıları da gösterilmiştir.

Mervdeşt -Şiraz- 2008

Sonuç

Aşağıda verilen listede kullanılan adların kökenlerine göre sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Metinden elde edilen bu tabloya göre Kaşkay Türkçesinin Farsçaya göre Arapçadan ad türünde daha çok kelime aldığı görülmektedir. İslam dininin kabulü yoluyla inanca bağlı olarak Arapçadan ad türünde kelimeler alınmış olması doğaldır. Bu durumu iki yönlü olarak açıklamak mümkündür. Bununla birlikte iki dilli bir halk olan Kaşkay Türklerinin dillerine Farsçadan ad türünde kelimelerin geçmesi de kaçınılmazdır.

Kaşkay Türkçesinde Fransızca kelimelere rastlanması, 1850'lerden sonra Fransız edebiyatının İran'daki etkisinin Kaşkay Türkçesine de yansması ile ilişkili olmalıdır. Ayrıca Kacar döneminde, modernleşme çalışmaları kapsamında Fransa'ya giden İranlı aydınların da Fransızca alıntı sözlerin varlığında etkisi büyüktür.¹

Moğolca kökenli adlar, Eski Türkçenin komşuluğundan Kaşkay Türkçesine devam niteliği taşımaktadır. İngilizce ile İtalyancadan alınmış birkaç ad günümüz dünyası için doğal bir görüntüdür.

¹ Geniş bilgi için bakınız: Mehmet Kanar, Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.

Arapça-Farsça birleşik sözlerin diğer birleşik sözlere göre fazla sayıda olması Farsçanın Arapçadan aldığı sözlerle oluşturduğu birleşik adlardan kaynaklanmaktadır.

Fars Eyaletinin kuzey bölgesi, Serhad-i Çahar Dange-Asopas -2007

Türkçe-Arapça-Farsça kelimelerin özellikle birleşik söz oluşturması bu dillerin artık iç içe kullanıldığını göstermektedir. Bu durum kod kopyalama yoluyla da oluşan çeşitli ad kullanımlarını ortaya çıkarmaktadır.

Kaşkay Türkçesinin söz varlığında, adların kullanımında Türkçe kökenli sözlerin sayısının Arapça ve Farsça dillerinden alınmış sözlere yakın sayıda olması Türkçe kökenli adların korunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bu sözler içinde arkaik sözlerin varlığı, bu dildeki adların korunması ve dilin köken bakımından eskiliği yönünden önemli bir ölçüttür.

Kaşkay Türklerinin kendi içlerinde evlilik yapmaları anneden öğrenilen dilin Türkçe olmasını sağlamaktadır. Böylece ana dil oluştuktan sonra Farsça ile öğrenim hayatında karşılaşmaktadır. Bu durum Kaşkay Türkçesinin söz varlığının korunmasında önemli bir etkidir.

Sonuç olarak, Kaşkay Türkçesi söz varlığında Türkçe adlar, dayandığımız sözlü metne göre, Arapça ve Farsçadan büyük ölçüde etkilenmiş olmasına rağmen yaklaşık 5 milyon konuşuru tarafından kullanılmaya ve dolayısıyla korunmaya devam etmektedir.

Türkçe: 368

Arapça: 558

İtalyanca: 3

Moğolca: 2

Fars Eyaletinin kuzey bölgesi, Serhad-i Çahar Dange-Asopas -2007

Farsça: 336

Fransızca:18

İngilizce: 1

Türkçe-Farsça:9

Farsça-Türkçe:10

Moğolca-Farsça:1

Türkçe-Arapça:2

Arapça-Türkçe:3

Farsça-Arapça:3

Arapça-Farsça:12

Farsça-Fransızca:1

Fransızca-Farsça:1

Mervdeşt, Sehad-i Çahardange-Şiraz- 2008

Türkçe Kökenli Adlar

ad: Ad, isim
ağa: Bey, efendi
ağaç: Ağaç
ağşam: Akşam
äkmək: Ekmek
âl: Al karısı
äl: El, organ
äl: Sahiplik, mülkiyet
alâcek: Alınacak para
älcäk: Eldiven
älli: 50 sayısı
alma: Elma
alt: Alt
altı: 6 sayısı
altmış: 60 sayısı
ämi: Amca
ämliğ: Emziren koyun
ämoğlu: Amca oğlu
an: Yan, taraf
ana: Anne
anadili: Ana dil
and: Söz verme
är: Erkek eş
ara: Orta
ard: Arka, geri
arhâ: Arka, dayanak
arhalâg: Erkek kıyafeti
aşağa: Aşağı
aşbâz: Aşçı
äşşâğ: Eşek
aţ: Ad, isim
aţ: At, hayvan
ateş: Ateş, od
atta: Baba
äv: Ev, hane
ay: Beyaz
äyağ: Organ adı
ayğır: Erkek at
baba: Baba
bacı: Kız kardeş
bâcı: Vergi
bafa: Toplanmış buğday
bağa: Baba
bahar: Yaz, bahar
bâri: Bu taraf
baş: Kafa
başlığ: Başlık parası
bava: Baba
bayatı: Mani, dörtlük
baydağ: Bayrak
bel: Vücutta orta kısım
bél: Bel, iz, işaret
bérk: Börk, şapka
bey: Bey, efendi
beyigana: Büyükanne
beylä: Yakın oturan akraba
aileler
bibi: Hala
bir: 1 sayısı

biyi: Hala
bonku: Üç kuşak akrabanın
yaşadığı yer
boşgab: Tabak
böyağ: Boya, renk
boy: Uzunluk
boyn: Sırt, omuz
boyn: Uzunluk, sırım
börk: Börk, şapka
buğa: Baba
cacim: Kilim
cür: Tür
cücä: Cıvcıv, küçük
cügür: Çögür, kopuz
çadır: Çadır
çağ: Devir
çântä: Kadın heybesi
çätir: Kâhkül
çaţma: Gerdek çadırı
çay: Irmak
çig: Alçak set, sınır
çoban: Çoban
çömağ: Değnek, sopa
çöräg: Ekmek
dâganağ: Değnek, sopa
dâğir: Değil
dağma: Soy simgesi
dal: Sırt, omuz
däliğ: Delik
dan: Sağım zamanı
danışig: Konuşma
därä: Dere, ırmak
daş: Taş abid
dävä: Deve
davar: Davar, besi hayvanı
daya: Sünne
dayı: Dayı
däyirman: Değirmen
dazza: Teyze
delläl: Tellal, aracı
dil: Dil, lisan
diläg: İstek
dilmaç: Tercüman
direk: Direk
diş: Rüy
dişi: Dişi, kadın
diz: Bacaktaki eklem
dizi: Dizi, sıra
doğguz: 9 sayısı
dörd: 4 sayısı
dövşan: Tavşan
durma: Turna kuşu
duvar: Davar
düdük: Düdük
düğ: Pirinç
düş; Göğüs
düz: Doğru
ékki: 2 sayısı
el: El, organ
el: İl, oba, yurt

elhan: İlhan, ilin yöneticisi
ëlkä: Ülke
ëlli: 50 sayısı
eşşäg: Eşek, hayvan
ev: Ev, hane
eyağ: Ayak
gabağ: Ön, arka karşıtı
gäçağ: Kaçak
gäççi: Keçi, hayvan
gädik: Gedik, dağ geçidi
gali: Halı
galiçä: Küçük halı
galin: Gelin
gamiş: Kamış
ğan: Kan
ğan: Yan
gänat: Kanat
gänclig: Gençlik
gäpbä: Halı (Kalın ipten)
gar: Kar
gara: Kara, siyah renk
gäräğuş: Kartal türü kuş
gärağ: Kenar, çevre, kıyı
gärçäg: Gerçek
gärdaş: Kardeş
gäri: Geri, arka
gäri: Karı, kadın
gärmän: Çadır kuşağı
gäri: Yaşlı kadın
gäri tãmdarı: Gökkuşağı
garşı: Karşı, ileri
gäs: Makam, müzik
gartal: Kartal
gaş: Kaş, ön
gaş: Kaş, gözün üstü
gaşga: Kaşkaş, tüy, saç
gaşgara: Kara kaş
gäşläğ: Kışlak
gätir: Katır, hayvan
gayä: Kaya, taş
gäygi: Kaygı, endişe
gazma: Kazma aleti
gäzzağ: Kazak, asker
gecä: Gece
gèç: Bacak
geççi: Keçi
gelecek: Gelecek zaman
geçän: Geçmiş
gerağ: Kenar, çevre, kıyı
gerdeg: Gerdek
gerek: Gerek, icap
gèrğ: 40 sayısı
gèş: Bacak
gèş: Kış mevsimi
geri: Geri, arka
gèşläğ: Kışlak
gez: Kız
gızıl: Parlak kırmızı renk
gilim: Kilim
giney: Yön adı

ğonağ: Misafir
ğoñşu: Komşu
ğoş: Koç, hayvan
ğoyin: Koyun
göğgöy: Mavi renk
göl: Göl
göñ: Gönül
göñgül: Gönül
göşçilik: Gözcülük
göy: Yeşil renk
göy: Gökyüzü
göyn: Gönül
göz: Göz
gucağ: Kucak
gulağ: Kulak
gulinc: Arka, sırt
gumpul: Çadır süsü
gün: Gün, 24 saat
gurd: Kurt
guyruğ: Kuyruk
guzu: Kuzu
gündüz: Gündüz
güz: Sonbahar
haley: Kaşkay dansı
han: Han, kağan
hõle: Havlu
ırağ: Uzak
igirmi: 20 sayısı
ik: Yük
ikké: 2 sayısı
ilâri: İleri
ip: Şiir
ırağ: Uzak
is: Üst
issi: Sıcaklık, koku
iş: İş, merkez
iş: İş, huy, davranış
iş: İş, çalışma
it: Köpek
iyid: Yiğit
iyirmi: 20 sayısı
iz: Yüz, taraf, yan
iz: 100 sayısı
izd: Üst
izig: Yüzük
keha: Kiha, tirenin
kelanteri/kethudası
kahlık: Keklik, kuş türü
kaka: Ağabey
kälä: Eksik, yarım
käm: Kenar, kıyı
kämär: Kemerli köprü
kamiş: Kamış, su bitkisi
kän: Kent, köy
känd: Köy
kara: Kara gözlü
kät: Kent, köy
käylik: Keklik, kuş türü
kelbär: Kilberd, üst üste
konmuş sınır taşı

kemäk: Kömek, yardım
kend: Köy
kere: Tere yağı
keşk: Kurutulmuş yoğurt
kéynäg: Köynek, gömlek
kişi: Erkek
kol: Çalı
köpäg: Köpek
kirekän: Güvey, evlenen erkek
kór: Kör
kór: Erkek evladı olmayan
ocak, ev
körkör: Doğaçlama
kõş: Göç
kölä: Eksik, kısa
kölgä: Gölge
kömäk: Yardım
körükän: Güvey
kõş: Göç
köynäg: Gömlek
lâçin: Doğan
lâlâ: Ninni
layla: Ninnide nakarat
lök: Erkek deve
min: 1000 sayısı
nänä: Anne
oba: Oba halkı
oc: Yükselme
ocag: Ev, aile, soy
odun: Odun
ogul: Oğul, erkek evlat
oğlağ: Oğlak
oğörlög: Hırsızlık
oñçi: Düğüne çağrı yapan
õlkä: Ülke
on: 10 sayısı
orta: Orta, ara
õşağ: Uşak, çocuk
ot: Ateş
ottiz: 30 sayısı
oymağ: Oymak, aşiret
saç: Saç, baştaki kıllar
säğsen: 80 sayısı
säkkiz: 8 sayısı
san: Şöhret, ün, kimlik
sarayil: Turna kuşu
sarı: Renk adı
sicağ: Sıcak
siri: Sürü, grup, yığın
soğug: Soğuk
sona: Dişi ördek
soräg: İz
sövcu: Kız isteyen
sövculig: Kız isteme
söyüs: Küfür, sövme
söz: Söz
su: Su
süd: Süt
sümüğ: Kemik
sürmäyi: Lacivert renk

täk: Bir, yalnız
täl: Tel, saç teli, yaprak
tamğa: Soy simgesi
tärki: Atın arkası
tärlan: Bir av kuşu
tâş: Taş
tavşancıl: Yırtıcı kuş
tay: Taraf, yaka
tay: Eş
tiliş: Bir parça kumaş
tirä: Akrabaların paylaştığı
ortak otlağı olan sosyal sınıf
tiyül: Mülk/toprak sahibi
tomän: İnan para birimi
tórbä: Dokunmuş kese
torpağ: Toprak
totem: Ongun
töy: Düğün
toyuçä: Küçük düğün
töz: Toz, çok ince toprak
tuman: Etek
türkü: Türkçe
túva: Tuvar, yırtıcı dişi kuş
tük: Kıl, saç, tüy
tümän: İnan para birimi
uç: Bitiş noktası
úç: 3 sayısı
uğarı: Üst bölüm
uğu: Uyku
ulduz: Yıldız
ülke: Ülke
un: Un, öğütülmüş tahıl
uşağ: Çocuk, evlat
üz: 100 sayısı
üzde: Yüzde, oran
ügüd: Öğüt
ül: Yıl
üs: Üst
üst: Üst
üz: Yüzey
üzüm: Üzüm, meyve
var: Mevcut
yağ: Yağ, besin
yağlıg: Tülbent
yağú: Çapulcu
yağun: Yakın
yali: Güzel at
yaman: Kötü
yan: Taraf, yön
yar: Sevgili
yas: Matem
yaş: Yaş yaşanan yıllar
yaşarlıg: Yaş, yaşanmış yıl
sayısı
yaylâg: Yayla
yaz: Yaz mevsimi
yeddi: 7 sayısı
yel: Rüzgâr
yer: Zemin, mekan
yetim: Babası ölmüş

yetmiş: 70 sayısı
yeylağ: Yayla
yıl: Yıl, 12 aylık süreç
yoğ: Yok
yöhu: Uyku
yol: Yol
yoldaş: Arkadaş
yornuğ: Yorgun
yuğu: Uyku
yurd: Yurt, vatan
yuva: Hayvan barınağı
yük: Yük, göç eşyası
yürk: Dokuma hurç
yüz: 100 Sayısı
yüzzük: Yüzzük

Farsça Kökenli Adlar

ahäng: Ahenk, uyum
ahängsaz: Müzik yapımcısı
ahenger: Demirci
alfabe: Abece
âmar: Nüfus sayımı
âncir: İncir
âncómân: Alt kurul
ängöştär: Yüzzük
arayeşgâh: Kuaför
asanäk: Mani
ayändä: Gelecek zaman
azad: Serbest
bädâne: Kalıp
baes: Sebep
bağgi: Diğer, kalan
bağ: Bahçe
bâh: Baht, şans
bahr: Parça
bâhs: Bölüm
baht: Kader, talih
bais: Sebep
bâl: Kanat
bânovş: Menekşe
bar: Defa, kez
bâr: Çevre, etraf
bârâksdir: Zıt, ters
bâravärde: Yerine getirme
bârdân: Çevre, etraf
bârgâşt: Dönüş
bârğord: Çarpışma
bârnâmâ: Program
bâstâ: Kutu
bâzâr: Pazar, çarşı
bazmande: Kalan
bedbeht: Bahtkara
beşsi: Bir bölüm
benasın: Temel
bender: Liman
bestegi: Alaka, ilgi
birinç: Pirinç
bist: 20 sayısı
bo'd: Boyut, kapsam
bönbäst: Çıkmaz sokak

borha: Devir
bulbul: Bülbül
buzörgdâst: Anma töreni
buzurği: Zenginlik, refah
câbecâ: Yer değiştirme
câhângiri: Cihangir
can: Can, ruh
câng: Savaş
cargâ: Deve çobanı
câşnvarâ: Anma töreni
çavan: Genç
caygâh: Mekan
celov: Ön
ceng: Savaş
cengnamâ: Müzik makamı
ceyran: Ceylan, ahu
corab: Çorap
çângi: Düğünlerde müzik
çalan sosyal sınıf
çâp: Sol
çare: Çözüm yolu
çargad: Örtü, baş örtüsü
çârğ: Bisiklet
çârğB: Felek, dünya
çehrâ: Görünüş
çéllâ: Kırk günlük süreç
çengi: Düğünlerde müzik
çalan sosyal sınıf
çeşm: Göz
çival: Çuval
çorçub: Çerçeve
damat: Güvey
dâmene: Dağ eteği
dana: Tane, adet
danışgah: Üniversite
dâr: Kapı
dârdäsâr: Sıkıntı
darga: Deve çobanı
dârgir: Boğuşma
dârgiri: Münakaşa
dârğast: İstek
dârya: Deniz
dâst: El
dastan: Destan, kahramanlık
şii
daro: İlaç
dârsâd: Yüzde, oran
dârun: İç
dâstan: Destan
dâstgah: Cihaz, alet
dâstgah: Müzik makamı
dâstgâh: Düzen
dâstûr: Emir
debir: Lise öğretmeni
dâbirêstan: Lise
delvayâ: Gönül arzuları
derâht: Ağaç
dergâh: Dergah, tekke
dehe: 10 yıl
delcuyi: Gönül alma

dersed: Yüzde, oran
dest: Ele ait, el ile ilgili
destgâh: Düzen
digbâr: Kazan
dilber: Güzel
dö: 2 sayısı
döbarâ: Tekrar
döçârğâ: Bisiklet
dor: Etraf, çevre
döst: Dost, yakın arkadaş
dovr: Çevre, etraf
döbare: Tekrar
durbîn: Kamera
encümen: Dernek
elefçer: Otlak
ezafe: İlave, ek
famel: Akraba
fârhäng: Kültür
fervârdin: Ay adı
ğâhramân: Kahraman
ğala: Eşya
ğand: Kesme şeker
ğâp: Sohbet, konuşma
ğârdân: Boyun
ğârmésir: Kışla
ğarn: Yüzyıl
ğaşenglik: Güzellik
ğaz: Kaz, kuş
ğâza: Yemek
ğep: Söz
ğöft u gu: Söyleme
ğóher: Gevher, cevher
ğol: Söz
ğöl: Gül
ğönçâ: Gonca, tomurcuk
ğöriz: Kaçma, firar etme
ğóstârdâlig: Yayılma
ğöviz: Kaldırma
ğózâşte: Geçmiş
ğülzara: Gül bahçesi
ğüne: Çeşit
ğuruh: Grup
ğúzâştâ: Geçmiş
ğülüstân: Gül bahçesi
ğâftad: 70 sayısı
ğâhêş: Rica
ğâk: Toprak
ğâmrah: Yol arkadaşı
ğâmsâr: Eş, karıkoca
ğana: Hane, ev
ğânâvadâ: Aile
ğânevar: Kaşkay hanesi
ğâp: Heft, 7 sayısı
ğâst: Bildirme yapısı
ğâstegar: Kız isteme
ğâş: Eş dost
ğâştad: 80 sayısı
ğezar: 1000 sayısı
ğış: Eş dost, hısımlık
ğiyaban: Cadde

hönär: Hüner, sanat
hõrak: Yemek
kado: Hediyeler
käfq: Ayakkabı
kälantär: Birkaç tireyi yöneten
kaman: Yay
kämançä: Kemançe
karana: Terane, şarkı
qarhana: Fabrika
karsäzlik: Plan, program
kassä: Kase
kaşi: Mozaik
käthõda: Tireyi yöneten
kelanter: Birkaç tireyi yöneten kişi
keşvärä: Ülke
kethõda: Tireyi yöneten
kezz: Bir köşeye mahzun bir şekilde kıvrılma
kil: Zılgıt çekme
kõläñg: Kazma
kõt: Ceket
kota: Kısa
leşker: Tabur
livan: Bardak
mägz: Akıl
mah: Ay, uydu
mähiyanä: Aylık gelir
märdümi: İnsan
läşkär: Tabur
mäviz: Kuru üzüm
mehmän: Misafir, konuk
mehmenpärest: Konuksever
mehr: Sevgi
mehraban: Şefkatli
melyon: Milyon, sayı
méyvä: Meyve
mihmannäväzi: Konukseverlik
miyänä: Orta
mõşti: Bir avuç, bir yığın
näfar: Kişi
nähäng: Biriken gaz
näm: Ad
nämerd: Yiğit olmayan
näñ: Utanma, ar
nar: Nar
narenci: Turuncu renk
nävar: Müzik kaseti
nävazändä: Çalgıcı
naz: Naz, işve
negähban: Koruma
nejad: Soy
némayışgah: Fuar, galeri
neşan: İşaret, iz
neşan: Nişanlanma töreni
neşän: İşaret, iz
neved: 90 sayısı
nigähbanlik: Bekçilik

nijad: Soy
niru: Güç, kuvvet
nivisändä: Yazar
niyaz: Yalvarma
nohhuşlig: Hastalık
no'ë: Tür
onvan: Ad
ostad: Hoca
ostan: Eyalet
padişah: Sultan
pählä: Yamaç
paläs: Küçük kilim
pänahände: Sığınmacı
para: Kısım
parça: Bölüm
parça: Kumaş
pärhiz: Uzak durma
päsänd: Beğenme
patõl: Tencere
paye: Temel, esas, sütun
payin: Aşağı
penc: 5 sayısı
perde: Perde
peri: Peri
pesvänd: Son ek
peygäm: Haber
pezeşki: Tıp
pil: Pul, para
pirän: Gömlek
pişnahad: Öneri
piyadä: Yaya
polis: Polis
poştä: Dayanılan halı
pul: Para
punsäd: 500 sayısı
puşäl: Örtü
puşt: Arka
puştëkarë: Azim
puştı: Otururken dayanılan halı
räftar: Davranış
rahnämayı: Ortaokul
räht: Kıyafet
ranändä: Şoför
räng: Renk
rängin kaman: Gökkuşağı
reştä: Bölüm (eğitim)
rişä: Kök
rişeyabi: Etimoloji
rüdi: Bir ırmak
rüsäri: Başörtü
sähm: Pay
sähiti: Zorluk
sähitlig: Zorluk
sal: Yıl
sämt: Yön
sär: Baş, kafa
särşõmari: Nüfus sayımı
saz: Müzik aleti
sëpah: Asker
sepahigäri: Askerlik

serbaz: Asker
serdar: Baş komutan
sergozäşt: Hayat hikayesi
sëtar: Müzik aleti
setiz: Savaş
sift :Sıkı
sised: 300 sayısı
siyanamä: Çeyiz listesi
sipehsalar: Başkomutan
sorpus: Kızılderili
şabaş: Düğün hediyesi
şah: Şah, hükümdar
şahë: Dal
şahin: Yırtıcı kuş
şahlık: Şahlık, padişahlık
şähr: Şehir
şalängõştär: Nişan töreni
şälgäba: Kaşkay erkek kıyafet takımı
şälitä: Etek
şalvar: Bol pantolon
şam: Akşam yemeği
şane: Tarak
şëkar: Av
şëkest: Yenme
şikäl: Av, avcılık
şikest: Yenilmek
şinasnäma: Kimlik
şir: Aslan
şir: Süt
şirbaha: Süt hakkı
şive: Diyalekt
şode: Meydana gelme
şugün: Uğur
tar: Müzik aleti
tekan: Sarsma
tela: Altın
tike: Parça
tor: Tavır
tõvsan: Yaz
tüfäng: Tüfek
üseri: Ruseri, başörtüsü
usta: Düğünde çalgıcılık yapan halk
ustad: Hoca
vabästä: Bağımlı
väjä: Sözcük
vasunäk: Asanak, mani
vije: Özel
vored: Vared, girme
yad: Anma
yehbändän: Buz tutma
yek: Yek, 1 sayısı
yekkätaz: Dört nala
zäbanha: Diller
zäg: Ağlama, inleme
zär: İnleme, inleyiş
zat: Şey
zendägi: Yaşantı
zeşt: Çirkin

Arapça Kökenli

Adlaracâl: Ölüm zamanı
âclâ: Gerdek
âdâbî: Edebiyatla ilgili
âdâbiyat: Edebiyat
adam: İnsan
adât: Adet, töre
âgd: Akt, nikâh
âğidâ: İnanç
âgiğ: Akik, değerli taş
ağvam: Kavimler, boylar
âgl: Akıl
âhâmmiyât: Önem
âhl: Ehil, yetkili
âhlâğ: Ahlak, huylar
âks: Fotoğraf
âlâğâ: İlgi
âlavâ: İlave, ek, eklem
âlm: Bilim
ârbab: İş ehli, usta
arvad: Kadın, eş
âs: Baston
âsil: Asıl, kendisi, gerçek
âsl: Asıl, kök, gerçek
ârz: Sunma, bildirme
âsar: Etki, iz, işaret
âşayer: Göçebe
âşayer: Göçebe
aşêg: Aşık, halk ozanı
âşk: Aşırı sevgi
âtraf: Yanlar, taraflar
âvvel: İlk, ilk kısım
aziz: Aziz
bâhs: Konu
bâhs: Tartışma
bâtil: Kullanımdan kaldırma
bedahâ: İrticali
behr: Deniz
belânesbât: Afedersiniz
berr: Kara, toprak
besât: Yaygı
beyan: Bildirme
beyin: Ara
béyn: Ara
biruni: Dış
câd: Dede, ata
câhât: Sebep, yön
câhiz: Çeyiz
câm: Toplama
camê: Camia, topluluk
câmiyât: Topluluk
cârr: Savaş, münakaşa
carri: Süpürge
câryan: Olay
casus: Ajan
câzb: Çekim
cem'?: Toplanma
cenabali: Sayın
cennet: Cennet
cerr: Savaş

ceryanât: Olaylar
cevaz: İzin
cezire: Ada
cin: Cin
cinabali: Sayın
cins: Tür, çeşit
coğrafya: Coğrafya
cóvab: Cevap, yanıt
cozam: Cüzzam
cúnub: Güney, ana yön
cuз: Başka
değgât: Dikkat
dârs: Ders, bilgi
davam: Devam, sürme
davât: Çağrı
devami: Devam edenler
doğa: Dua, yakarış
dólet: Devlet
dónya: Dünya, yeryüzü
dünya: Dünya
ecazâ: İzin
edalât: Adalet
eddâ: Grup
eftehar: İftihar, övünme
eğidâ: Akide, itikat
ehtera: Keşif, buluş
ehlâg: Ahlâk
ehsas: Duygu
ehtelaf: Ayrılık
ehteram: Saygı
ehtisad: İktisat, ekonomi
ehtiyar: Karar verme
ehya: İhya, canlandırma
elâga: İlgi
élâhe: Tanrıça
éllâti: Sebep
élmi: İlmi, bilimsel
emam: İmam
emkan: İmkan, olanak
emkanat: İmkanlar
engêlab: İnkılap, devrim
entéhab: Seçim
entezar: Bekleme
entiğal: Geçiş
en'am: bahşış
era'â: Sunma
erbab: Usta
ertébat: Bağlantı
ertibat: Bağlantı
erz: Arz, sunma
esbât: İspat
eskan: İskan, yurtlandırma
eslah: Tıraş
eslâh: Saç kesme
estafadâ: Yararlanma
estiğbal: Karşılama
estilâh: Terim
cozv: Bütünün bir parçası
cunub: Güney, ana yön
eştimâ: Sosyal

eşarâ: İşaret
eşayer: Göçebeler
eşterak: Katılım, ortaklık
eştibah: Yanlış
eşkal: Sorun
etiğad: İtikat, inanç
etraf: Çevre
ettefağ: İttifak, anlaşma
ettélât: Bilgi
ettihad: İttihat, birlik
éyalet: Yönetim bölgesi
eyd: Bayram
ezafâ: Artırma
ezdevac: Evlilik
faaliyet: Hareket
fâlsâfâ: Felsefe
fârg: Fark, ayrılık
fârs: Halı
farzî: Varsayım
fâsl: Bölüm
faselâ: Mesafe, ara
fayda: Fayda, yarar
fekr: Fikir
ferğ: Fark, ayırım
férk: Fark
feza: Genişlik, alan
fiğân: Ağlama, inleme
fikir: Fikir, düşünce
gabel: Kabul edilmiş
gâbilâ: Kabile
gâbr: Kabir, mezar
gâbul: Kabul, razı olma
gâbul: Kabul, onay
gâda: Günah
galêb: Kalıp, şekil
gâlâm: Kalem
gâlib: Kalıp, şekil
gâm: Keder, üzüntü
gânun: Kanun, yasa
gârar: Yargı, karar
garet: Yağma
gârg: Boğulma
gâriz: İçgüdü
gâside: Kaside
gâsmet: Bölge
gâsr: Kasır, köşk
gâtar: Katar, deve dizisi
gayıb: Gaib, kayıp
gaym: Defin
gâzâl: Gazel, şiir
gêdmât: Kıymet
gerar: Karar
gêrmêz: Kırmızı renk
gêsmât: Kısım, bölüm
giyâfâ: Görüntü
gôdrât: Güç
gôdret: Güç, kuvvet
gôhüm: Akraba
gorban: Kurban
güllâ: Zirve

ğurban: Kurban
 h̄ab̄ar: Haber
 h̄adiyā: Hediye
 h̄āg: Hak, hukuk
 h̄āgigat: Gerçek
 h̄āḥ: Halk
 h̄āk: Kazıyarak yazma
 hakemiyāt: Hükmetme
 h̄ākīm: Hakim
 hakk: Hak, pay
 hal: Durum
 halat: Durum
 ḥalḡ: Halk, topluluk
 h̄ālga: Halka, yüzük
 ḥāliç: Körfez
 hamam: Hamam, banyo
 ḥarec: Hariç, dış
 harf: Harf
 ḥas: Özel
 h̄āsrāt: Hasret
 hat: Çizgi
 ḥāt: Yazı
 ḥater: Sebep
 hamle: Saldırı
 ḥāna: Kına
 h̄āṭṭ: Sınır, hat
 hava: Hava
 hava: Heves
 h̄āvades: Olay
 havas: Dikkat
 ḥāṣiye: Kenar, kıyı
 h̄āyācan: Heyecan
 hayat: Yaşam
 hazır: Hazır
 hecran: Hicran, ayrılık
 hediya: Hediye
 ḥedmat: Hizmet
 hefz: Koruma
 heḡiget: Hakikat
 hemayet: Koruma
 ḥena: Kına
 ḥenāyā: Müzik makamı
 ḥerab: Bozuk
 hesab: Hesap
 ḥeter: Sebep
 heyf: Hayıf, yazık
 heykāl: Vücut, beden
 ḥidmāt: Hizmet
 ḥiyālā: Hayalle ilgili
 ḥiyanāt: Hainlik
 ḥōlase: Özet
 hoviyyāt: Kimlik
 hozn: Hüzün
 ḥōlāsa: Özet
 hudud: Sınır
 huḡuḡ: Hak, maaş
 hukumāt: Hükümet
 ḥurafat: Hurafe
 huruf: Harf
 husus: Konu

ḥususiyāt: Özellik
 ḥülāsā: Özet
 icaza: İzin
 iḡlīm: İklim
 ilāhā: Tanrıça
 ilat: İller, tayfalar
 iman: İman
 imkânāt: Maddi imkan
 insan: İnsan
 ismāt: Ahlak, dürüstlük
 ism: İsim, ad
 israr: İsrar, çok isteme
 istifade: Yarar
 izafā: Ek, artırma
 kāfer: Gavur
 kaḡāz: Kağıt
 kātab: Kitap
 kelām: Söz
 keleme: Kelime
 ketab: Kitap
 lāhce: Diyalekt
 lebas: Libas, elbise
 lefz: Söz
 lehçe: Diyalekt
 loḡave: Sözlüğe ait
 lūḡāt: Kelime, sözcük
 mācāra: Macera, olay
 mācbur: Zorunlu
 mācmuā: Toplam
 madrāk: Diploma
 mādrāsā: Okul
 māhābbāt: Sevgi
 mahacer: Göçmen
 mahaceret: Göç
 māhāl: Yöre
 māhaverā: Karşılıklı konuşma
 māḥāz: Kaynak
 māhriyā: Mihr
 mal: Mal
 māli: Ekonomi
 mālikiyāt: Mülkiyet
 maliyat: Vergi
 māntāḡā: Mıntıka
 mānzāre: Manzara
 mānzūmā: Şiir
 māram: İstek
 mārasem: Merasim
 mārcen: Mercan
 mārkāz: İç
 mārtā: Mera
 mārz: Sınır
 māsael: Meseleler
 māsafāt: Uzaklık
 māśālā: Konu, sorun
 māsdār: Master, isim fiil
 māsel: Misal, örnek
 māśār: Güzergah
 māśāl: Örnek
 māśūl: Sorumlu
 mātal: Masal, destan

mātyūn: Minnettar
 māvared: Yöntemler
 māyıl: Meyilli
 māzmūn: Kavram
 mā 'nā: Anlam
 mecmu: Toplam
 meḡreb: Batı
 mehli: Mahal, yer
 meḡluḡ: Yaratılmış
 mehver: Eksen
 menkub: Yok etme
 menzél: Çadır, ev
 merkez: İç
 mesrā: Mısra
 meṣrēḡ: Doğum
 meydan: Meydan, alan
 meyl: Gönül verme
 milād: Milat
 mīlk: Mülk
 millet: Millet
 miskal: Ağırlık birimi
 mōāllām: Öğretmen
 mōamele: Alış veriş
 mōbarezā: Savaş
 mōcūdā: Varlık, yaratık
 moḡam: Müzik makamı
 moḡāsser: Suçlu
 mōḡavemāt: Mukavemet
 mōllā: Molla, din adamı
 mōnfācir: Patlama
 montāḡel: Taşıma, nakil
 montāzir: Bekleme
 monteḡz: Sadece, fakat
 mōrad: Yol, yöntem
 mōsahebā: Röportaj
 mōsibāt: Felaket
 mōstāar: Takma ad
 motalā: Fikir yürütme
 mōtreb: Çalgıcı
 mōttevçōēh: Dikkat eden
 motāvāssētē: Lise dönemi
 mōvafēḡāt: Kabul görme
 museḡi: Müzik
 müddeṭ: Süre
 mülk: Mülk
 mütevāllid: Doğma
 nāḡḡas: Nakkaş, ressam
 nāḡl: Anlatma
 nāḡs: Rol
 naḡara: Nakkare, vurmali
 müzik aleti
 naḡs: Nakış, resim
 nāḡs: Resim çizme
 nama: Name, mektup
 namus: İffet
 nāsib: Nasip
 nāsıl: Soy
 nāsr: Düz yazı
 nāssib: Nasip
 nāticā: Sonuç

nāzār: Göz
nāzār: Düşünce, görüş
nāzāriyā: Kuram
nāzer: Gözetim
nāzm: Şiir
nefār: Kişi
neğs: Rol
némūd: Görünüş
nesl: Soy
neşriye: Yayın, dergi
nezami: Ordu
nezāmi: Ordu
nisb: Nısf, bölme
nişan: İşaret, iz
niyat: Niyet, amaç
nizame: Askeri güç, ordu
nōḥbā: Üstün zekalı
numune: Örnek
nur: Işık
oğab: Av kuşu
olād: Evlat
omāl: Amil, faktör, etken
omda: Geniş, bütün
ōmr: Ömür, yaşam
ōsturā: Mitoloji, mit
oza: Durum
ōmr: Hayat, yaşam
ōzr: Mazeret, özür
raayāt: Uyuma
rabet: Bağlantı
rabitā: İlgı, bağ
rābt: Bağlantı
rāgam: Rakam, sayı
rağāp: Rakip, yarışan
rahāt: Rahat, huzurlu
razi: Rıza, istek
reğabāt: Rekabet, yarış
reis: Başkan
resm: Gelenek
re's: Reis, başkan
ruh: Ruh, can
rūsúm: Gelenekler
saat: Kol saati
sabeğā: Sabıka, geçmiş
sabet: İspat
saf: Temiz, iyi niyetli
sāfā: Sayfa
sāfār: Seyahat, yolculuk
safir: Elçi
sāhār: Seher vakti
sāheb: Sahip, iye, malik
salam: Selam
salām aleyk: Selam
sālamāt: Sağlam, iyi
sāmārā: Sonuç
sānād: Senet
sāy: Çaba
sāyyad: Avcı
seher: Sabah
selameti: Sağlık

sened: Senet
senn: Yaş
servāt: Servet
sey: Çaba
seyr: İzleme
seyyed: Seyit
siyasāt: Politika
sōltan: Padişah
sōnnāt: Sünnet, gelenek
sultan: Sultan, padişah
surāt: Şekil
sūnnāt: Gelenek
sūrat: Suret, çeyiz listesi
şacr: Şair
şafa: Şifa, iyileşme
şāfahi: Sözlü
şahad: Şahit, tanık
şāhār: Şehir
şāhesā: Belirleyici
şāhrēstan: İlçe
şāḥsiyāt: Kahraman
şākil: Form, biçim
şamel: Kaplama, oluşma
şārik: Ortak
şebahāt: Benzerlik
şehr: Şehir
şehrēstan: İlçe
şehr: Şehir
şekayet: Şikayet
şēr: Şiir
şerkāt: Katılma
şey: Şey, eşya
şeytan: Şeytan
şe'r: Şiir
şomal: Kuzey
şo'be: Şube, bölüm, kol
şumal: Kuzey
şuru: Başlangıç
şūkr: Şükür
tāässōbā: Bağnazlığa ait
tābadōlāt: Değiştirme
tābāgā: Sınıf
tābeyyāt: Bağlı olma
tābeyyāt: İz, peş
tabiat: Doğa
tābid: Sürgün
tāc: Taç, başlık
tāfavōt: Fark
tafsil: Ayrıntı
tāğdim: Sunma
tāğsim: Parçalara bölme
tāğyir: Değişme
tāhār: Şekil, tür
tāht: Alt
tāife: Tayfa, tire
tākrrar: Yine
tālāb: İstek
tālāğ: Boşanma
tālāş: Çaba

tanzim: Düzenleme
taraf: Yön, taraf
tarif: Tanım
tarih: Tarihî geçmiş
tas: Tas, çukur kap
tāsāvvoor: Hayal etme
tāsir: Etki
tāsmim: Karar
tasvir: Betimleme
tā'sir: Etki
tāşkil: Oluşturma
tāşkilat: Düzen
tāşrif: Teşrif
tāşviğ: Özendirme
tā'til: Tatil
tāvaēf: Tayfa, tire
tāvafōg: Anlaşma
tavakkōl: Güvenme
tāyārā: Tayyare, uçak
tayin: Belirtme
tebā: Halk, tabi olanlar
teb'id: Sürgün
teğviyet: Güçlendirme
tekrar: Yine
telāffuz: Söyleyiş
telaş: Çaba
teleffāz: Söyleyiş
temellōg: Yalalaklık
tercümā: Çeviri
teref: Taraf
terk: Bırakma, ayrılma
terkib: Birleşim
teserrof: Tasarruf
teşekkür: Teşekkür
teşkil: Oluşturma
teşkilāt: Örgüt, düzen
tevofōg: Anlaşma
tevoyef: Tayfalar
te'bid: Sürgün
tevān: Güç, kuvvet
tozih: Açıklama
tūl: Uzunluk
ulum: Bilim
umr: Ömür
umumi: Genel
umur: İşler
ūmit: Umut
ūrāg: Yürek, kalp
vāğti: Bir zaman
vākil: Vekil
vāred: Girme, giriş
vāsayel: Eşya
vāsītā: Araç
vātīn: Vatan
vāzin: Ölçü, şiir ölçüsü
vā'zi: Durum
vech: Yön, suret, şekil
veçhe: Onur
veh̄t: Zaman

verd: Söz tekrarlama

vesilâ: Aracı

vesl: Bağlama

vezir: Vezir

ve'z: Durum, vaziyet

vucud: Mevcut

yasa: Kanun

zad: Şey

zâher: Görünüş

zâhmât: Güçlük

zaman: Zaman, vakit

zâminâ: Alan, saha

zamir: İç yüz, benlik

zârbölmîsîlî: Atasözü

zat: Şey

zati: Öze ait

zahn: Zihin, bilinç

zeman: Zaman, vakit

zeyfâ: Kadın

ziraât: Tarım

ziyarât: Ziyaret

zoğ: Zevk

zohr: Öğle vakti

Fransızca Kökenli Adlar

adres: Adres

bénzin: Benzin

bilît: Bilet

doktûr: Doktor, hekim

film: Şerit (kamera)

kart: Kart, davetiye

kélasik: Klasik

kilometr: Kilometre

konfedrasyon: Ülkeler topluluğu

konsert: Konser

milyon: Milyon, sayı

org: Org, müzik aleti

muttur: Motor

personaj: Baş kahraman

roman: Roman, edebi tür

salon: Geniş oda

sistemâtik: Sistemli

telefon: Telefon

İtalyanca Kökenli Adlar

Manövr: Manevra

Maşin: Araba

Môd: Moda

İngilizce Kökenli Adlar

kelâs: Sınıf, derslik

Moğolca Kökenli Adlar

Maral: Dişi geyik

Sövgat: Hediye

Farklı Dillerden Meydana Gelen Birleşik Ve Türemiş Adlar

Türkçe-Farsça

çepözede: Yağmalanmış kişi

dâmdar: Çoban

dâmdarlıg: Hayvancılık

daşaki: Sözü geçen taş

éli: İl, oba, yurt

gârri tâmdarı: Gökkuşağı

gızaki: Sözü geçen kız

gûni: Bir gün

kórkâş: Müziksiz düğün

Farsça-Türkçe

bâdbâhdlig: Şanssızlık

bârrâslig: Araştırma

bârtârlig: Üstünlük

bâstâli: Alakalı, ilgili

câmâvârlig: Toplama

dâryaçâ: Göl

hoşlûg: Hoşluk

suhtasız: Yakıtsız

pâzirâlık: Misafir ağırlama

sepahigerlik: Askerlik

Türkçe-Arapça

ayân: Ağalar

dâmîri: Gri renk

Arapça-Türkçe

hınalı: Kınalı

mâzardaşî: Mezar taşı

môğallimlik: Öğretmenlik

Farsça-Arapça kökenli birleşik adlar:

sârhâd: Yayla

hõdmõhtar: Muhtar devleti

pedâr-câddî: Soy, ecdad

Arapça-Farsça

âlağâmând: Alakalı

doğa-nîvis: Dua yazan

emamzadâ: Türbe

gârardad: Anlaşma

henâbendî: Kına yakma

imamzadâ: Türbe

kağâzbazî: Bürokrasi

môğâriflig: Tanıtma

mûşkel-pâsânddir: Seçici

tâkmiltâr: Tamamlanmış

vâhşâtnâk: Korkunç

mâşreg-zâmin: Doğu ülkesi

Farsça-Fransızca

roman-nîvis: Roman yazarı

Fransızca-Farsça

filmberdâri: Film kaydı

Moğolca-Farsça

sõvgataki: Sözü geçen sovgat

Türkçe-Farsça-Türkçe

kõş be kõş: Göçme

Farsça-Arapça-Türkçe

nõvzadlig: Bebeklik

Türkçe-Arapça-Türkçe

ağayânlâr: Ağalar

Arapça-Farsça-Türkçe

henâbândlig: Kına yakma

tâlahkeşlig: Boşanma

Ceviri Yazı İşaretleri

Â â: /a/ ile /e/ arası, düz, geniş,

yarı art orta damak ünlüsü

Á á: /a/ ile /ı/ arası düz, art,

yarı geniş ünlü

Â â: /a/ ile /o/ arası art, geniş,

yarı düz ünlü

È è: /e/ ile /ı/ arası, yarı ön,

yarı geniş ünlü

É é: /e/ ile /i/ arası düz, ön, yarı

geniş ünlü

Ê ê: /e/ ile /ö/ arası geniş, ön,

yarı yuvarlak ünlü

Î î: /i/ ile /ı/ arası düz, dar, yarı

art ünlü

Ó ó: /o/ ile /ö/ arası yuvarlak,

geniş, yarı art ünlü

Ö ö: /o/ ile /u/ arası yuvarlak,

art, yarı geniş ünlü

Õ õ: /ö/ ile /ü/ arası ön,

yuvarlak ünlü

Ú ú: /u/ ile /ı/ arası art, yarı

yuvarlak ünlü

Û û: /ü/ ile /i/ arası ön, yarı

yuvarlak ünlü

Ū ū: /u/ ile /ü/ arası yuvarlak,

dar, yarı art ünlü

Ġ ġ: Patlayıcı, ötümlü art

damak ünsüzü

Ĥ ĥ: Sızıcı, ötümlü, hırıltılı, art

damak ünsüzü

Ķ ķ: Art veya yarı art ünlülerle

hece kuran, patlayıcı, ötümsüz,

art damak ünsüzü

Ŋ ŋ: Art ve ön ünlülerle hece

kuran akıcı, patlayıcı, ötümlü,

genizsi /n/ ünsüzü

Ɔ ɔ: /b/ ile /p/ arası patlayıcı,

yarı ötümlü dudak ünsüzü

Ş ş: /ʃ/ ile /ç/ arası, yarı

patlayıcı, yarı ötümlü diş eti

ünsüzü

Ş ş: /ʃ/ ile /j/ arası sızıcı, yarı

ötümlü diş eti ünsüzü

Š š: /s/ ile /z/ arası sızıcı, yarı

ötümlü diş ünsüzü

Ț ț: /t/ ile /d/ arası patlayıcı,

yarı ötümlü diş ünsüzü

^ : Ünlü üzerinde inceltme

işareti

˘ : Ünlü üzerinde uzunluk

işareti

˙ : İki biçim birimi altında

ulama işareti

ˆ : Hemze, ayın işareti

˜ : Ünsüz üzerinde baskısızlık,

söylenmeyen ünsüz işareti

Kaynakça

- Ağaoğlu, Ahmet (1941). İran ve İnkılabı, Zerbamat Basımevi, Ankara.
- Attar Aygün (2006). İran'ın Etnik Yapısı (Yakın Dönem Ve Günümüzde), Divan Yayıncılık, Ankara.
- Blaga Rafael (1997). İran Halkları El Kitabı, Yeni Zamanlar Dağıtım, İstanbul.
- Buğdaycı Alp (2004). " Fars'ın Türkleri Kaşkaylar" Atlas Dergisi, S. 137, Ss. 46-66.
- Buran Ahmet - Çak Berna Yüksel (2012). Türkiye'de Diller ve Etnik Gruplar, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Caferoğlu Ahmet (1966). "İran Türkleri" Türk Kültürü Dergisi, S: 50, Ss. 125-133.
- Gökdağ, Bilgehan Atsız (2007). "İran'daki Türk Ağızlarının Sınıflandırılması", Türk Yurdu, C. 27, S. 244, Ss. 55-62.
- Kanar Mehmet (1999). Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu Ve Gelişmesi, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Karatay Osman (2012). İran İle Turan, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Kholgh A.A. Nick - Noori Asgari (1998). Feild Sociology Of Irans Tribes, Çaphaş Yayınları, Tahran.
- Rahimi Esedullah Merdani (2006). Qaşqayı Sözlüğü, Ansari Yayınları